

Asia: VN/2401/2026

## **Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi**

### **1. Johdanto**

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:**

Yhdymme lausujiin, joiden mukaan käsitteiden määrittely ei ole riittävän täsmällistä. Journalistista mediaa ei mainita erikseen ja se asettuu sitä kautta kaiken muun sisällöntuotannon rinnalle, mikä on nähdäksemme erittäin ongelmallista. Tuomme tämän esiin yleisissä kommentteissamme luonnoksesta.

### **2. Mediakasvatuksen nykytila**

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:**

-

### **3. Visio**

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:**

-

### **4. Tavoitteet**

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:**

-

### **5. Toimenpiteet**

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:**

Journalistiliiton näkemyksen mukaan niin ohjelman tavoitteet kuin toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia. Linjauksista ei kuitenkaan selviä, miten tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttaminen aiotaan rahoittaa. Toimenpiteissä mainitaan rahoituspohjan monipuolistaminen ja rahoitusmallien kehittäminen, yhtenä esimerkkinä ”yksityisen rahoituksen osuus mediakasvatuksessa”. Linjaus ei kuitenkaan avaa, mitä tuo yksityinen rahoitus voisi olla. Suomen

julkishallinnon valtavat säästöt ovat johtaneet säästöihin ja irtisanomisiin myös useissa mediakasvatusta tekevissä organisaatioissa. Kolmas sektori eli kansalaisjärjestöt ovat kärsineet säästöistä erityisen paljon. Myös Yleisradioon kohdistuneet säästöt osuivat mediakasvatukseen. Kirjaus ”vahvistetaan julkisen sektorin roolia tukijana ja mahdollistajana” niin, että mediakasvatuksen toimijoille on tarjolla ”asiantuntija-apua, koordinaatitukea ja osaamista erityisesti kansainvälisten hankerahoitusten hakemisessa ja toteuttamisessa” kaipaisi konkretisointia: mikä julkisen sektorin toimija tätä tukea tarjoaa? Hankehakujen tekeminen itsessään vaatii resursseja, missä niitä on? Linjauksessa myös lukee, että mediakasvatukseen liittyvä hanke- ja yritystoiminta vahvistaa alueellista elinvoimaa ja osaamista ja ”mediakasvatus on strateginen väline kuntien veto- ja pitovoiman lisäämisessä” ja ”mediakasvatus tukee koko Suomen asuttuna pysymistä vahvistamalla harvaan asuttujen ja arktisten alueiden elinvoimaisuutta.” Missään ei kuitenkaan lue, millaisin resurssein ja instrumentein tämä veto- ja pitovoima taataan. Palaisin myös ammattimaisen journalistisen median tilanteeseen. Erityisesti harvaan asutuilla ja arktisilla alueilla on uutiserämaiden synnyn vaara, jollei Yleisradiolle taata kestävästä rahoitusta eurooppalaisen mediavapauslainsäädöksen edellyttämällä tavalla. Tarvitaan myös valtion mediatuki paikallislehdistön tulevaisuuden elinvoiman takaamiseksi.

## 6. Toimeenpano ja seuranta

### **Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:**

Kuten linjauksessa lukee, medialukutaidon edistäminen kuuluu useiden eri politiikka-alueiden ja virastojen tehtäviin. Taide- ja kulttuurivirasto edistää mediakasvatusta ja toimii asiantuntijavirastona sekä vastaa näiden mediakasvatustilinjojen koordinoimisesta. Toimijoita on kuitenkin erittäin paljon. Toivottavasti koordinaatio- ja toimintavastuu erityisesti yksityisen sektorin suuntaan on selkeä. Toimeenpano-kohdassa mainitaan yksityinen rahoitus ja linjataan, että ”mediakasvatukseen liittyvä yhteistyö esimerkiksi pelialan, media- ja viestintäyritysten sekä teknologia-alan kanssa voi vahvistaa alueellista elinvoimaa, osaamista ja innovaatioita.” Linjauksesta ei kuitenkaan selviä, kuka tuota yhteistyötä rakentaisi ja koordinoisi.

## 7. Liitteet

### **Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:**

-

## 8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

### **Yleiset kommentit kokonaisuudesta:**

Linjauksessa tunnustetaan alan haasteita, kuten se, että korkeakoulutasoinen mediakasvatuskoulutus on käytännössä ajettu alas. Tämä on ristiriidassa paitsi mediakasvatustilinjojen myös sen kanssa, että Suomi tunnetaan kansainvälisesti mediakasvatuksen huipputaajana. Lisäksi mediakasvatuksen kannalta keskeiset kansalliset osaamiskeskukset, Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verke sekä Nuorten tieto- ja neuvontapalveluiden osaamiskeskus Koordinaatti, ovat lopettaneet toimintansa vuonna 2024 rahoituksen lakattua. ”Rahoitusmahdollisuuksien kartoittaminen” on aivan eri asia kuin kestävään rahoitukseen sitoutuminen. Mediakasvatus on myös kansallisen resilienssin ja kokonaisturvallisuuden kysymys. Sotilaalliseen puolustukseen riittää kyllä resursseja – miksi ei kyberturvallisuuteen ja henkiseen maanpuolustukseen?

Linjauksessa ei myöskään mainita erikseen ammattimaista journalistista työtä tai mediaa. Kuitenkin medialukutaito ja mediakasvatus edellyttävät myös eettisesti säänneltyä, journalistisia periaatteita noudattavaa, elinvoimaista mediakenttää. Suomen on huolehdittava, että journalistinen media pysyy koko maassa elinvoimaisena, ja myös tämä edellyttää toimenpiteitä. Yleisradion resursseja on leikattu merkittävästi ja lisäksi suuri osa digitaalisesta mainosrahasta valuu kansainvälisille alustajäteille, mikä on johtanut kaupallisen median omistuksen keskittymiseen ja suuriin säästöihin ja jatkuviin journalistien irtisanomisiin. Mediakasvatuslinjauksissa tulisi mainita myös laadukas journalistinen media eräänä mediakasvatustyön kulmakivenä. Tämä onkin linjausten suurin puute. Ammattimaista journalistista mediaa tuskin mainitaan koko asiakirjassa. Journalistista mediaa ei nähdä tärkeänä osana mediakasvatusta: etiikkaa, päätoimittajavastuuta ja muita journalismin peruskiviä ei mainita lainkaan. Journalismi mainitaan yhtenä instituutiona, johon luotetaan, mutta ei olennaisena osana mediakasvatusta.

## 9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

### Muita mahdollisia terveisiä:

-

Nazarenko Salla  
Suomen Journalistiliitto